

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 898/2016-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky **po obnove konania nálezom II. ÚS 281/2022** o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 12 NcC 9/2015-585 zo 7. júla 2015 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 22. septembra 2015 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) označeným uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej aj „krajský súd“), ktorým nebola vylúčená sudkyňa JUDr. Jarmila Jánošová, ktorá rozhoduje spor o ochranu osobnosti medzi sťažovateľkou ako žalovanou a JUDr. Jurajom Babjakom ako žalobcom. Ústavný súd v tejto veci opätovne prerokúva pôvodnú ústavnú sťažnosť sťažovateľky v dôsledku obnovy konania povolenej nálezom ústavného súdu II. ÚS 281/2022.

2. Sťažovateľka, ministerka spravodlivosti a v tom čase sudkyňa s prerušeným výkonom funkcie, bola žalovaná (bývalým) sudcom Jurajom Babjakom v konaní o ochranu osobnosti. Na zasadaní Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) sťažovateľka vyslovila vety, ktoré podľa žalobcu zasahujú neoprávnene do práva na ochranu jeho osobnosti, pretože naznačujú, že sa dopustil korupčného konania. Skutočnosť, že obe strany sporu sú z justičného prostredia,

vyvolala v danej veci procesné otázky týkajúce sa zaujatosti [dosiaľ tri rozhodnutia všeobecných súdov, päť rozhodnutí ústavného súdu a jeden rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)]: Na začiatku krajský súd v konaní NcC nevyhlásil uznesením 17NcC/19/2010-53 konajúcu sudkyňu. Potom Okresný súd Banská Bystrica (ďalej aj „okresný súd“) rozsudkom č. k. 9C/117/2011-306 a krajský súd rozsudkom č. k. 17Co/223/2012-513 v merite veci žalobu zamietli. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní o dovolaní na návrh sťažovateľky zrušil uznesením sp. zn. 7 Cdo 637/2014 rozsudok krajského súdu a rozsudok okresného súdu z dôvodu naplnenia zmätočného dôvodu rozhodnutia vylúčeným sudcom. Najvyšší súd však nerozhodol tým spôsobom, že by výslovne určil, že sudkyňa je vylúčená, ale vec vrátil okresnému súdu, aby zistil, aké konkrétne dôkazy viedli sudcov okresného súdu k vyhláseniu, že sú subjektívne zaujatí. Ani po opätovnom vyjadrení sudkyne Jánošovej krajský súd túto sudkyňu z konania napadnutým rozhodnutím nevyhlásil. (i) Prerokovaná sťažnosť teda smeruje proti rozhodnutiu krajského súdu č. k. 12 NcC 9/2015-585 zo 7. júla 2015, ktorým bola opätovne nevyhlásená sudkyňa Jánošová. V súvislosti s konaním o prerokovanej ústavnej sťažnosti II. ÚS 898/2016 pred obnovou konania ústavný súd rozhodoval o námietke sťažovateľky o zaujatosti sudkyne ústavného súdu Ľudmily Gajdošíkovej pre jej priateľský vzťah so žalobcom, sudcom Jurajom Babjakom. Ústavný súd v konaní III. ÚS 36/2016 sudkyňu Gajdošíkovú nevyhlásil, pretože zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov nepočítal s možnosťou pomeru medzi konajúcou sudkyňou a zúčastnenou osobou (protistranou v preskúmvanom konaní). ESLP v rozsudku Petříková v. Slovensko (sťažnosť č. 42149/17, rozsudok z 25. 11. 2021) rozhodol, že nemožnosť posúdiť pomer medzi konajúcou sudkyňou ústavného súdu a zúčastnenou osobou je porušením komponentu nestrannosti základného práva na spravodlivý proces. Ústavný súd v náleze o obnove konania II. ÚS 281/2022 rozhodol, že už nemožno obnoviť konanie III. ÚS 36/2016, pretože sudkyňa Gajdošíkovej skončilo funkčné obdobie, a tak je potrebné opätovne priamo konať o prerokovanej veci II. ÚS 898/2016, o ktorej táto sudkyňa pôvodne rozhodovala. Výbor ministrov Rady Európy uznesením CM/ResDH(2022)417 konštatoval, že obnovou konania nálezom II. ÚS 281/2022 boli splnené podmienky čl. 46 ods. 1 dohovoru a po výkone dohľadu podľa čl. 46 ods. 2 dohovoru uzatvára dohľad nad výkonom citovaného rozsudku ESLP. Uvedené, prirodzene, nič nemení na skutočnosti, že ústavný súd musí riadne opätovne prerokovať obnovené konanie. Prerokovaná vec je charakteristická tým, že ústavný súd už síce v iných veciach rozhodoval po obnove konania na základe rozsudku ESLP (napr. II. ÚS 421/2012), ale predmetná vec sa týka striktne samotného konania na ústavnom súde, a nie toho, ako ústavný súd rozhodol voči iným orgánom verejnej moci. Porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru nespočívalo v tom, ako ústavný súd posúdil konanie iných súdov, ale ako rozhodoval vo vlastnom konaní o vylúčení vlastných sudcov. (ii) Je tiež potrebné dodať, že spomenuté kasačné rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 637/2014 napadol ústavnou sťažnosťou aj Juraj Babjak. Ústavný súd ju uznesením II. ÚS 880/2016 odmietol.

3. Zo sťažnosti a z jej príloh podrobnejšie vyplýva, že sťažovateľka je v procesnom postavení žalovanej v 1. rade v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 117/2011, v ktorom sa žalobca JUDr. Juraj Babjak (ďalej len „žalobca“) domáha ochrany osobnosti voči sťažovateľke ako žalovanej v 1. rade, voči Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) ako žalovanému v 2. rade a voči národnej rade ako žalovanému

v 3. rade. V predmetnej veci bol 18. mája 2012 vydaný čiastočný rozsudok č. k. 9 C 117/2011-306, ktorým okresný súd rozhodol, že časť prednesu sťažovateľky z 15. októbra 2009, ktorý odznel na pôde národnej rady, bol neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti žalobcu. Proti predmetnému čiastočnému rozsudku podala odvolanie sťažovateľka a ministerstvo spravodlivosti. Krajský súd vydal 3. septembra 2014 rozsudok č. k. 17 Co 223/2012-513, ktorým napadnuté rozhodnutie prvostupňového súdu potvrdil a zároveň opravil jeho odôvodnenie. Sťažovateľka podala v predmetnej veci dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd 26. februára 2015 tak, že uznesením č. k. 7 Cdo 637/2014-556 zrušil rozhodnutie prvostupňového a odvolacieho súdu a vec vrátil na ďalšie konanie okresnému súdu. Podľa sťažovateľky *„ústredným kasačným dôvodom bola pochybnosť o nestrannosti sudkyne JUDr. Jarmily Jánošovej konajúcej o veci na prvostupňovom súde“*. Po vrátení veci okresnému súdu 23. marca 2015 *„sa JUDr. Jarmila Jánošová opätovne písomne vyjadrila k dôvodom jej vylúčenia z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 9C/117/2011. Na základe uvedených skutočností“* krajský súd napadnutým uznesením nevyhlúčil sudkyňu JUDr. Jarmilu Jánošovou z prerokovania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 9 C 117/2011.

4. Podľa sťažovateľky krajský súd napadnutým uznesením porušil jej *„zaručené základné právo na nestranné konanie a rozhodnutie súdu“*, pričom v odôvodnení svojej sťažnosti poukazuje tiež na to, že formálne náležitosti jej sťažnosti sú splnené. V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľka aj napriek tomu, že podľa jej názoru *„judikatúra ESLP je stabilnou a neodmysliteľnou súčasťou rozhodnutí ústavného súdu, a teda mu je všeobecne známou“*, podstatu subjektívnej aj objektívnej nestrannosti široko popisuje a potom konkretizuje, ako malo dôjsť k porušeniu označených práv napadnutým uznesením.

5. Sťažovateľka namieta, že sudkyňa okresného súdu JUDr. Jarmila Jánošová bez toho, aby ju sťažovateľka alebo iný účastník konania vôbec namietali, opakovane v konaní vyjadrovala/vyjadruje svoju zaujatosť, avšak senát krajského súdu jej dôvody na vylúčenie z konania o veci neakceptoval. Na druhej strane dôvody tej istej povahy akceptoval u sudcov JUDr. Ľubomíra Bušíka, JUDr. Jany Víznerovej, JUDr. Pavla Tomáša, ktorému bola pôvodne vec pridelená, JUDr. Vrt'ovej i JUDr. Ivety Šnapkovej. Z prvého uznesenia o posudzovaní skutočnej zaujatosti sudcov okresného súdu č. k. 17NcC/19/2010-53 z 3. júna 2010 vyplýva, že menovaní uviedli, *„že sú v priateľskom vzťahu so žalobcom a tento vzťah by im bránil nezaujato konať a rozhodovať“*. Sudcov, ktorí tvrdili bližší priateľský vzťah k účastníkovi, nadriadený súd z prejednávania a rozhodovania veci vylúčil, pretože takto tvrdený vzťah sudcu by mohol aj u ostatných účastníkov objektívne vzbudzovať pochybnosti o objektívnom rozhodovaní. Ostatných sudcov, ktorí uviedli len to, že žalobcu ako sudcu Krajského súdu v Banskej Bystrici osobne poznajú, prípadne poznajú aj jeho manželku, alebo že ide o sudcu, ktorý rozhoduje v odvolacom konaní o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam sudcu Okresného súdu Banská Bystrica, Krajský súd v Banskej Bystrici z prejednávania a rozhodovania tejto veci nevyhlúčil, pretože profesionálny, kolegiálny vzťah k žalobcovi (vedľajšiemu účastníkovi) ako sudcovi nadriadeného súdu nemôže tvoriť objektívny základ nimi tvrdenej subjektívnej zaujatosti.

6. Pokračujúc v argumentácii, sťažovateľka poukazuje na to, že po pridelení veci sudkyňi JUDr. Jarmile Jánošovej sa táto opätovne snažila upozorniť nadriadený súd na svoju zaujatosť (jej list datovaný 16. júna 2010). Poukázala na to, že má dlhoročný priateľský vzťah so žalobcom a jeho manželkou, spoločne s nimi sa zúčastňuje rehabilitácií a rozhodne svoj vzťah k nim

nepovažuje za bežný kolegiálny vzťah. Krajský súd bez akéhokoľvek rozhodovania zákonnej sudkyňi listom z 23. júna 2010 oznámil, že nejde o dôvody mu neznáme, a keďže súd nemôže o opakovane uvádzaných dôvodoch konať, vec vrátil zákonnej sudkyňi bez akéhokoľvek rozhodnutia. Týmto postupom bola sudkyňa JUDr. Jarmila Jánošová nútená o žalobe napriek blízkeho vzťahu k jednému z účastníkov konania konať. Práve absencia akéhokoľvek rozhodnutia odvolacieho súdu o námietke zaujatosti vznesenou samotnou sudkyňou zapríčinila, že o nadštandardnom vzťahu medzi konajúcou sudkyňou a žalobcom sa sťažovateľka dozvedela oneskorene, a to až po nahliadnutí do spisového materiálu.

7. Sťažovateľka zvyrazňuje, že elementárnym dovolacím dôvodom voči právoplatnému čiastočnému rozsudku okresného súdu č. k. 9C/117/2011-306 z 18. mája 2012 tak bola námietka sťažovateľky voči zaujatosti sudkyne JUDr. Jarmily Jánošovej. Najvyšší súd rozhodol o zrušení rozsudku krajského súdu č. k. 17Co/223/2012-513 z 3. septembra 2014 a čiastočného rozsudku okresného súdu č. k. 9C/117/2011-306 z 18. mája 2012 a vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V odôvodnení rozhodnutia zdôraznil, že preskúmanie nezaujatosti konajúcej sudkyne krajským súdom ako nadriadeným súdom nebolo v súlade so zákonom, čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na to, aby právna vec bola prerokovaná a rozhodnutá nestranným sudcom. Napriek jasným právnym úvahám najvyššieho súdu týkajúcim sa kontroverzného posudzovania vyjadrení sudcov okresného súdu o ich vzťahu k žalobcovi krajský súd, inak mimo zákonný časový limit, zadovážil výlučne vyjadrenie sudkyne JUDr. Jarmily Jánošovej a znovu rozhodol o jej nevyklúčení. Je zarážajúce, že nestrannosť sudkyne krajský súd potvrdil napriek zopakovaniu jej všetkých dovtedajších pochybností o spôsobilosti vec nestranne rozhodnúť. Vo svojom liste datovanom 2. júla 2015 totiž JUDr. Jarmila Jánošová uvádza, že *„môj vzťah k navrhovateľovi ako aj jeho manželke sa od doby môjho vyjadrenia zo 16. júna 2010 nezmenil. Nestretávame sa už na rehabilitáciách sudcov, ale napr. som sa s navrhovateľom a jeho manželkou stretla cca. pred rokom na oslave 50-tin nášho spoločného kolegu, t. j. na súkromnej akcii. Z uvedených dôvodov žiadam Krajský súd v Banskej Bystrici, aby opätovne zvážil otázku môjho vylúčenia vo veci samej, keďže môj vzťah k žalobcovi nie je len bežným kolegiálnym vzťahom a aj novo uvedená skutočnosť môže objektívne vzbudiť pochybnosti o mojej nezaujatosti.“*. Na základe celkom troch obdobných vyjadrení sudkyne JUDr. Jarmily Jánošovej žiadajúcej o svoje vylúčenie pre priateľský pomer k žalobcovi tak oprávnene u sťažovateľky vznikla výrazná nedôvera v spravodlivé, nestranné súdne konanie, a to nielen pred samotnou JUDr. Jarmilou Jánošovou, sudkyňou okresného súdu, ale aj pred JUDr. Zitou Nagypálovou, sudkyňou krajského súdu, ktorá neochvejne popiera prítomnosť subjektívnej zaujatosti sudkyne súdu prvého stupňa.

8. V širšom kontexte sťažovateľka pripomína, že príliš osobný vzťah sudcu k účastníkovi konania je jedným z hlavných dôvodov, pre ktorý by mal byť sudca z rozhodovania o veci diskvalifikovaný. Štatút sudcu je vybudovaný na predpoklade jeho nestrannosti a ako taký tvorí pilier demokratickej spoločnosti. Vo viacerých súdnych rozhodnutiach slovenských i českých súdov je tento aspekt vnímaný extenzívnejšie. K vylúčeniu sudcu z výkonu sudcovskej funkcie v konkrétnej veci dochádza na základe návrhu sudcu na jeho vylúčenie, hoci sa subjektívne necíti byť zaujatým a ani niet pochybnosti o jeho profesionálnych kvalitách rozhodovať nestranne. Dostáva tu však prednosť tzv. zdanie nestrannosti sudcu, čiže sa akcentuje objektívny pohľad. Napríklad možno poukázať na rozhodnutia ústavného súdu č. k. III. ÚS 306/2012-6 (vylúčenie sudcu ústavného súdu z konania pre priateľský pomer k účastníkovi konania) či Najvyššieho správneho súdu Českej republiky č. k.

Nao/51/2010, Nao/9/2014, Nao/215/2015, Nao/134/2015. Uvedené by malo platiť o to viac, ak jedným z účastníkov konania je práve sudca. Je prirodzené, že pre vylúčenie sudcu z rozhodovania takého sporu nepostačuje len samotný rýdzo kolegiálny vzťah medzi sudcami (napr. IV. ÚS 124/2010, IV. ÚS 345/09). Treba tu brať do úvahy, že počet sudcov v Slovenskej republike nie je tak vysoký, aby nedochádzalo medzi nimi k bežným, pracovným, študijným či iným kontaktom. Nie je však vylúčené, že ich vzájomný profesijný pomer prerastie do takej intenzity/kvality, že nedokážu zachovať prirodzenú schopnosť nezaujatého konania a rozhodovania a potrebný odstup od sudcu ako účastníka konania. Vyhodnocovanie charakteru vzťahov medzi sudcami a určovanie „zlomového bodu“, od ktorého možno vnímať ich vzťah ako prekračujúci bežný priateľský alebo kolegiálny, určite nie je jednoduchou záležitosťou. Potvrdzujú to nielen rôznorodé rozhodnutia slovenských (IV. ÚS 345/09, III. ÚS 105/2011) a českých súdov (Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 2Cdon/1558/96, 7Tz/178/2001, Najvyššieho správneho súdu Českej republiky č. k. Nao 135/2015) či Ústavného súdu Českej republiky č. k. IV. ÚS 67/2004), ale v tomto civilnom spore aj pomer hlasov, ktorým bolo napádané rozhodnutie prijaté (2 : 1).

9. Sťažovateľka uzatvára, že konečný právny záver krajského súdu o námietke zaujatosti vznesenej sudkyňou JUDr. Jarmilou Jánošovou považuje z ústavnoprávneho hľadiska a z hľadiska dohovoru za neospravedliteľný a neudržateľný. Jeho rozhodnutie nemožno vnímať inak ako svojvôľu. Je toho názoru, že touto ústavnou sťažnosťou napadnuté rozhodnutie je v rozpore s citovanými predpismi, pretože napriek zreteľne vyjadrenej zaujatosti sudkyne JUDr. Jarmily Jánošovej krajský súd opäť rozhodol o jej nevyklúčení, čím hrozí pokračovanie nie nestranného súdneho konania.

10. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd o jej sťažnosti nálezom rozhodol tak, že konštatuje porušenie označených práv, napadnuté uznesenie krajského súdu zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd okrem iného rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom. Každú takúto sťažnosť ústavný súd predbežne prerokuje podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť ústavnú sťažnosť, ktorá je zjavne neopodstatnená. Za zjavne neopodstatnenú možno podľa ustálenej judikatúry považovať takú ústavnú sťažnosť, pri ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 391/2019, I. ÚS 403/2019, I. ÚS 418/2019 s početnými odkazmi na predchádzajúcu judikatúru).

13. Z petitu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6

ods. 1 dohovoru uznesením krajského soudu č. k. 12 NcC 9/2015-585 zo 7. júla 2015, pričom napadnuté uznesenie považuje za arbitrárne, svojvoľné. Obsah sťažnosti však nasvedčuje tomu, že sťažovateľka – aj keď nie explicitne – namieta porušenie práva na nestranného sudcu, ktoré je súčasťou čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd však preskúma uvedené rozhodnutie krajského soudu z obidvoch hľadísk, pretože sťažovateľkou formálne a obsahovo sa napadnuté práva v predmetnej veci v podstate prelínajú.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

15. Nestrannosť sudcov je ústavne a aj zákonom veľmi silne chránenou hodnotou, pretože je pre jej ochranu vyhradené jednak osobitné námietkové konanie (§ 49 a nasl. Civilného sporového poriadku), a taktiež je namietateľná v odvolacom aj v dovolacom konaní. A napokon, nestrannosť je chránená aj v konaní o ústavnej sťažnosti. Ústavný súd, vychádzajúc z princípu subsidiarity, v zásade odmieta preskúmavať námietkové „Nc“ konania s tým, že účastník konania môže vyjadriť svoje pochybnosti o nestrannosti ešte v civilnom konaní (II. ÚS 211/2016, II. ÚS 212/2016, II. ÚS 802/2016, II. ÚS 794/2016). V predmetnej veci je však nutné z dôvodu právnej istoty a špecifik veci po zrušovanom dovolacom rozhodnutí a obnove konania ustáliť už v tomto konaní o ústavnej sťažnosti nestrannosť sudcu.

16. Ústavný súd už vo viacerých rozhodnutiach zdôraznil, že požiadavka nestrannosti či nezaujatosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Nestrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania (porov. Barak, A. Judge in a Democracy. Princeton University Press, 2008, s. 101 a nasl.), resp. nevzniká navonok legitímny dojem, že by takýto záujem mohol mať. Rozhodovanie sudcom, ktorý nie je nestranný, nie je len popretím rovnosti účastníkov konania, ale ide svojím spôsobom aj o rozhodovanie vo vlastnej veci (*nemo iudex in causa sua*) a vôbec o popretie zmyslu súdnictva a práva.

17. Rozhodovať nestranne nie je právom, výsadou či privilégium sudcov. Ide o ich základnú povinnosť, o štrukturálny prvok súdneho systému. Dobová literatúra uvádza: „*Základní vlastností, kterou žádáme od každého soudu, tedy i od soudce konajícího civilní soudní řízení, jest jeho nestrannost. V nejprimitivnějším pojetí jest nestrannost nedostatek soudcova osobního zájmu na řízení a jeho výsledku. Soudce nesmí očekávat od toho, že je koná a jak v něm rozhoduje, žádného zisku ani ideální ani hmotné povahy pro svoji osobu ani pro ty, kdož jsou mu osobně (pokrevně a pod.) zvlášť blízcí*“ (Štajgr, F. Zásady civilního soudního řízení. Všehrd, 1946, s. 9 a nasl.).

18. Nestrannosť je vo vnímaní EŠLP absencia zaujatosti či predsudku vo veci, pričom nestrannosť môže byť overovaná už spomenutým subjektívnym a objektívnym testom. Východiskom je subjektívny test, v ktorom sa zisťuje osobné presvedčenie, postoj sudcu, resp. jeho záujem v prerokúvanej veci. Osobná nestrannosť sudcu sa predpokladá, kým sa nepreukáže opak. Takýmto „opakom“ môže byť sudcom prejavené nepriateľstvo, neznášanlivosť alebo ak si napríklad sudca z osobných dôvodov vyhradí prerokovanie veci pre seba. Požiadavka nestrannosti nemôže byť

dostatočne naplnená len subjektívnym testom, ktorý je náročný z hľadiska preukazovania. Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti. Tu je dôležitá perspektíva nestranného pozorovateľa a relevantné je aj zdanie (ne)strannosti – „*Justice must not only be done, it must also be seen to be done.*“ Podľa ESLP musí byť ustálené, či existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu vzbudzovať pochybnosti o nestrannosti sudcov, a v tomto zmysle môže mať aj zdanie určitú dôležitosť, pretože „v stávke“ je dôvera, ktorú musia súdy v spoločnosti vzbudzovať, nehovoriac o dôvere samotných účastníkov konania. Pozícia namietajúceho má v objektívnom teste dôležitý význam, avšak rozhodujúce je, či je jeho obava aj objektívne akceptovateľná.

19. Ústavný súd vychádza z názoru, že kolegiálne vzťahy medzi aktérmi právneho života (právnikmi) vrátane sudcov ústavného súdu bez ďalšieho nemôžu byť dôvodom na spochybnenie nestrannosti sudcov ústavného súdu a na ich vylúčenie z prerokovania veci z tohto dôvodu (mutatis mutandis IV. ÚS 124/2010, tiež už spomenuté R 31/2014 – «*Skutočnosť, že sudca sa zo svojich subjektívnych hľadísk „cíti zaujatý“, nezakladá bez ďalšieho dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci, ak povaha okolností, z ktorých vyvodzuje možnosť vzniku pochybností o svojej nezaujatosti, nemôže z objektívneho hľadiska viesť k legitímnym pochybnostiam o nestrannosti súdneho rozhodovania.*»).

20. Ústavný súd upozorňuje na veľmi silnú skutkovú podmienenosť námietkových konaní, a tak dôležitosť konkrétnych okolností (II. ÚS 16/2011, bod 22). Podstata sporu o nestrannosť sudkyne JUDr. Jarmily Jánošovej spočíva v tom, že krajský súd, ktorý ju nevyhlásil, akcentuje, že vzťah sudkyne k žalobcovi a ešte skôr vzťah k jeho manželke mierne presahuje zónu kolegiálnych vzťahov smerom ku vzťahom osobnejším. Naopak, sťažovateľka akcentuje, že sama sudkyňa vyjadrila pochybnosť o svojej nestrannosti a že jej vzťah k žalobcovi je súkromnejší.

21. Uvedená situácia je špecifickým prienikom subjektívnej a objektívnej nestrannosti. Sudkyňa sama oznamuje námietku predpojatosti, cíti rešpekt, opatrnosť, zodpovednosť, a preto svoju väzbu na žalobcu netají, ale fakty a tón jej vyjadrenia nesignalizujú zreteľnú zaujatosť. Sama sudkyňa v ostatnom vyjadrení spomína prvok objektívnej nestrannosti. Ústavný súd k tomu dodáva, že veci chýba, takpovediac, rozdielový fakt, ktorý by znamenal istejšiu pochybnosť o nestrannosti sudkyne. Vzťahu sudkyne a žalobcu chýba fakt obdobný vzťahu *iudex inhabilis* či fakt dotýkajúci sa identity sudkyne (porov. II. ÚS 16/2011). Vyjadrenia sudkyne sú v istom zmysle strohé, a to nielen textom, ale aj jeho obsahom, čo naznačuje, že vzťah k žalobcovi nie je autenticky blízky.

22. Možno pripomenúť, že ustaľovanie nestranného sudcu v predmetnej veci začalo na podnet pôvodného zákonného sudcu a vzhľadom na známosť žalobcu v bansko-bystrickom justičnom prostredí predseda okresného súdu preventívne preskúmal všetkých tamojších civilných sudcov. Už krajský súd piatich sudcov vylúčil a dvadsiatich troch nevyhlásil, čo napriek stručnejšiemu odôvodneniu naznačuje, že pozícia sudkyne JUDr. Jarmily Jánošovej nebola posudzovaná izolovane, ale v kontexte celej lokálnej justície, pričom rozdielom bolo bližšie priateľstvo so žalobcom. Neskôr dala pre dôslednosť podnet samotná menovaná sudkyňa. Ako sa uvádza v meritórnom odvolacom rozhodnutí (rozsudok krajského súdu č. k. 17 Co 223/2012-513 z 3. septembra 2014, s. 12), sťažovateľka „*napriek výslovnej výzve*“ nevyužila možnosť dať voči sudkyňi JUDr. Jarmile Jánošovej námietku zaujatosti, a preto možno súhlasiť aj so

súvisiacim názorom krajského súdu, podľa ktorého „je možné usúdiť, že do rozhodnutia vo veci samej“ sa aj v očiach sťažovateľky „javila ako nestranná“.

23. Zo všetkých uvedených skutočností vyplýva, že súdna moc sa v danej veci riadne usilovala o nestranné rozhodovanie. Ústavný súd k veci opätovne uvádza, že prerokovaná vec je osobitá tým, že priateľskosť vzťahu (spočívajúca v tom, že v minulosti do roku 2010 sa spoločne aj s inými kolegami zo súdu zúčastňovali so žalobcom na rehabilitácii sudcov a od roku 2010 do rozhodnutia krajského súdu sa sudkyňa Jánošová stretla so žalobcom a jeho manželkou len jedenkrát niekedy v lete 2014 na oslave 50-tin spoločného kolegu) len mierne prevyšuje, resp. sa prekrýva so vzťahom kolegiálnym. Možno predpokladať, že obdobný vzťah k žalobcovi, resp. jeho manželke majú mnohí ďalší sudcovia okresného súdu, resp. slovenských súdov. Sťažovateľka ani sudkyňa Jánošová netvrdili žiadne ďalšie fakty, ktoré by posunuli daný vzťah do polohy takpovediac *kvalifikovanej náklonnosti* blížiacej sa § 116 Občianskeho zákonníka. Ani z rozhodnutia EŠLP Petriková v. Slovensko (sťažnosť č. 42149/17, rozsudok z 25. 11. 2021) nevyplýva, že by sudkyňa Jánošová mala byť vylúčená.

24. Vo vzťahu k odôvodneniu možno uviesť, že krajský súd pri odôvodnení napadnutého uznesenia najprv široko uvádza vývoj judikatúry týkajúcej sa rozhodovania o vylúčení sudcov, najmä judikatúry týkajúcej sa kolegiálnych vzťahov sudcov, pričom sa dostáva k aktuálnemu judikátu najvyššieho súdu R 31/2014, na ktoré citáciou argumentačne poukazuje. Krajský súd napokon riadne a nevyhýbavo vyjadril svoju pozíciu k veci takto: „*Krajský súd i po doplnení vyjadrenia sudkyne JUDr. Jarmily Jánošovej v podaní z 2.7.2015 zotrváva na názore vyjadrenom v rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 17Co/223/2012-513 z 3. septembra 2014, že sudkyňu JUDr. Jarmilu Jánošovú napriek jej vyhláseniu o svojom vzťahu k navrhovateľovi, ako účastníkovi konania, nie je možné považovať za zaujatú a vylúčenú z prejednávania a rozhodovania veci podľa § 14 ods. 1 O. s. p. Ňou tvrdený priateľský vzťah k navrhovateľovi sa neprejavuje navonok spôsobom uvedeným v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 1 Nc/30/2014, 7Nc/7/2012, keď sa len v minulosti do roku 2010 spoločne aj s inými kolegami zo súdu zúčastňovali s navrhovateľom rehabilitácii sudcov a od roku 2010 do rozhodnutia krajského súdu týmto rozhodnutím sa stretla s navrhovateľom a jeho manželkou len jedenkrát niekedy v lete 2014 na oslave 50-tin spoločného kolegu. Ani účasť na oslave 50-tin spoločného kolegu nemôže spochybniť schopnosť sudkyne JUDr. Jarmily Jánošovej prejednať a rozhodnúť vec nestranne a nezaujato, pretože nejde o vzájomné pozvanie medzi navrhovateľom alebo jeho rodinným príslušníkom a sudkyňou JUDr. Jarmilou Jánošovou na vlastnú súkromnú akciu. Tejto akcie sa zúčastnili navrhovateľ a sudkyňa JUDr. Jarmila Jánošová na pozvanie iného kolegu a ich stretnutie na tejto akcii možno považovať za náhodné, účastníkom konania a sudcom prejednávajúcim vec neovplyvnené. Preto takéto náhodné stretnutie nepovažuje krajský súd za prejav vzťahu sudkyne a navrhovateľa, ktorý by mohol objektívne spôsobiť pochybnosti o jej nezaujatosti. Krajský súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by objektívne zakladala pochybnosť o nezaujatosti JUDr. Jarmily Jánošovej, preto ju z prejednávania a rozhodovania tejto veci nevylúčil.*“

25. Ústavný súd teda uzatvára, že už pri predbežnom prerokovaní veci a bez nutnosti ďalšieho procesného postupu je zrejmé, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu nie je arbitrárne, je riadne odôvodnené, a teda ústavne akceptovateľné z hľadiska práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a zároveň sudkyňu JUDr. Jarmilu Jánošovú možno považovať za nestrannú, a preto je napadnuté uznesenie ústavne konformné

aj z hľadiska práva na nestranný súd. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2023

Robert Šorl
predseda senátu